

- Bloemdekbladen aan de toppen al eenigzins verlept.
- 8 Febr. Stempels en stijl krullen steeds door. Van eene kunstmatig bevruchte bloem van den 1en stengel krulden ze na het bestuiven niet verder.
- 9 Febr. Zelf bestuiving. De hoogste en meest binnenwaarts geplaatste stempel raakt juist een helmknop.
- 12 Febr. Kelk- en bloembladen geheel verlept.
- 14 Febr. Meeldraden verwelken. De kunstmatig bestoven bloem van den eersten stengel toont

duidelijk bevrucht te zijn. Die, waarbij zelfbestuiving plaats had, is geheel hetzelfde gebleven.

Einde Maart. Ook het vruchtbeginsel, dat eerst zoo goed zwol ('t was al grooter dan een hazelnoot) wordt geel en zal dus wel geen zaden leveren.

Half Juli. De bladeren worden erg geel, behalve één heel kleintje op zij van de plant. Het is zeker een van een klister.

Amsterdam.

J. POSTMA.

Opmerkingen bij het lezen van „De Levende Natuur.”

(Deel III, blz. 80). *Adder*. Wanneer men een adder bepaald dood mee naar huis wil nemen, ja, dan staat er op dat men hem of doodranselt, of met een snel gesneden stok, die in een kleine vork uitloopt, door middel van dien vork op zijn nek aan den grond vaststeekt, en zoolang drukt, totdat de adder geen teekenen van leven meer geeft. Dit kan echter lang duren, want een adder is taai, maar men beschadigt hem zoo minder, dan wanneer men hem doodranselt. Wil men den adder levend hebben, en heeft men gelegenheid, hem te bergen, of wil men hem geheel onbeschadigd in een meegebrachte flesch stoppen, dan ga men op de volgende wijze te werk. Met goed gevolg heb ik zelf deze vangmethode toegepast. Ge trapt op den adder, zacht genoeg om hem niet te vermorzelen, en hard genoeg, dat hij u niet ontglipe, en schuifelt nu zoo lang met uw voet heen en weer, totdat alleen de kop zijdelings, liefst aan den linkerkant van uw rechtervoet, te voorschijn komt. In doodsangst spert de adder den muil wijd open; dit laat u niet afschrikken, maar ge pakt hem met duim en wijsvinger stevig in den nek. Bij de eerste keer, dat ge dit doet, zult ge wel een beetje beven, maar men went aan alles. Dit is natuurlijk ook een uitstekende manier om ringslangen en gladde slangen te pakken. Berg nooit een adder levend in uw botaniseerbus of in een anderen trommel, want dan bestaat er groot gevaar, dat hij thuis, bij het openen van den trommel, ontsnapt, of u bijt, en — men denke er om — een adderbeet is werkelijk niet zonder gevaar!

Wat de kleur der adders betreft, deze verschilt enorm, al naar gelang men te doen heeft met adders van verschillende leeftijd, met adders, die pas verveld zijn, of midden, of aan het eind van hun vervellingsperiode zijn, met mannetjes en wijfjes, en met adders uit verschillende streken van ons land. Men kan alle kleurschakeeringen denken tusschen blauwgroen, bruin en zwart, en tusschen sterken glans en totale afwezigheid van glans.

(Deel III, blz. 85). *Phallus impudicus*. Deze plant vond ik ook, nu zeker 20 jaar geleden in Hilversum, en een jaar of 6 geleden in Ruurloo. De kap van een *Phallus* valt niet van den steel, maar vervloeit of verslijmt, en druipt langs den steel af, hetgeen een allermiselijkst gezicht is. Den 11en Juni 1898 vond ik in het bosch te Rheederoord een neefje van *Phallus impudicus*, nl. *Mutinus caninus*; deze vindplaats is voor deze soort nieuw.

(Deel III, blz. 87). *Nachtpitjes*. Uit mijn jeugd herinner ik mij, dat de inboorlingen te Buitenzorg, waar ik eens een maand logeerde, lampepitjes maakten van het merg van een langs een sloot groeiend biesachtig plantje. Het zal wel een *Juncus* geweest zijn. Leunis vermeldt ook: „Binsenmark von *Juncus effusus*, *maritimus* u. s. w. dient bei uns auch zur Verzierung von Spielsachen für Kinder sowie von kleinen Kästchen, vorzüglich aber zu Lampendochten, indem man die Binsenhalmehalts behutsam in schmalen Streifen abschält und dann die erhaltenen Marktstücke nebeneinander legt und durch einen dünnen Faden verbindet, bis man die verlangte Dochtbreite hat.”

(Deel III, blz. 90). Ik geef den schrijver beleefd in over-

weging om in het vervolg naast de aangehaalde *latijnsche verzen* een nederlandsche vertaling te geven. De meeste lezers der *Levende Natuur* verstaan geen latijn.

(Deel III, blz. 92). *Draaihals*. De Haagsche Dierentuin heeft eenige draaihalzen levend gehad. Zij bleven onder de goede zorgen van den oppasser Broekaarts weken achtereen in leven.

(Deel III, blz. 93). *Pirola secunda*. Welke waarde moet men hechten aan prioriteit? vraag ik mij af, waar ik zie, dat zelfs Dr. L. Vuyck, conservator van de Nederlandsche Botanische Vereeniging, aan iemand, die *Pirola secunda* wedervindt, schrijft: „gij moogt u als de ontdekker beschouwen.” Ik ben een groot voorstander van prioriteit; ik begrijp zulke dingen dus niet, en vraag mij af: welke gewaarwording zouden zulke personen zelf ondervinden, wanneer zij eens een plant voor het eerst in ons land vonden, en na 50 jaar zagen, dat hun vondst eenvoudig met schouderophalen gelezen, half niet geloofd werd! en hooren moesten: nu ja, ge hebt die plant wel 50 jaar geleden gevonden, maar dat was maar één exemplaar, en je begrijpt, al hebt ge uw vondst medegedeeld in het Kruidkundig Archief, het officieel orgaan van de Nederlandsche Botanische Vereeniging, wel, daar lachen wij om!; neen mijn waarde, ga gij nu maar gerust weer in uw kist liggen, en draai u nu maar van ergernis tienmaal om, uw vondst is te oud, al lang dood, die komt haast weërom!

In waarheid, waar moet dat heen?! Het eenige motief om zulk eene handelwijze te vergoelijken zou zijn: dat het bewijsexemplaar zoek is. Maar is dat wel zoek? Ik lees op blz. 93: „Andere exemplaren bevinden zich niet in het Herbarium der Vereeniging.” Dus wel het exemplaar van Dr. van der Borgh? Zoo niet, zoo de Botanische Vereeniging het exemplaar van Dr. van der Borgh niet bezit, waar is het dan gebleven? Wat was het lot van het Herbarium van Dr. van der Borgh?

Ik hoop van harte, dat zoowel Dr. L. Vuyck als de heer E. Heimans hierin niets anders zullen zien, dan eene uiting van rechtvaardigheidsgevoel: ik kan het niet laten; voor mij is prioriteit onaantastbaar. Gooi anders het heele woord prioriteit over boord en maak een nieuw woord: secundariteit, of zoo iets.

(Deel III, blz. 94). *Pirola* of *Ramischia*? De kwestie of men eene plant, die eenige verschillen vertoont met hare geslachtgenooten, eenen anderen naam mag geven, is in de meeste gevallen eene geheel subjectieve. Voor determineerboekjes voor scholen is het een groot voordeel het aantal geslachten zoo klein mogelijk te maken, en daarom ziet men in die boekjes dikwijls in één geslacht soorten vereenigd, die in uitgebreidere boeken over twee of meer geslachten verdeeld zijn. Ook de waarde, die de een aan verschillen toekent, is anders, dan die, welke de ander meent daarin te mogen zien. Vandaar dikwijls verschil van opinie, en zelfs heftige pennestrijd. Zooveel is zeker, dat het aantal geslachten voortdurend vermeerdert, naarmate soorten aan het oude geslacht worden toegevoegd, of, met andere woorden, men hecht tegenwoordig meer waarde aan kleine verschillen,

dan bijvoorbeeld vóór 25 jaren. En dat zal wel steeds zoo blijven voortgaan.

Garcke geeft de volgende verschillen op tusschen het geslacht *Pirola* en *Ramischia*:

Pirola (Trn) L. Unterständige Drüsen fehlend; Blütenstaubkörner untereinander zu viere verbunden; Kapsel 5-fächerig, durch Mittelteilung mit Längsritzen aufspringend.

Ramischia Opiz. Drüsenring am untersten Grund des Fruchtknotens 10 tellig; Blütenstaubkörner bei ihrer Reife isoliert. Kapsel 5 fächerig.

Men ziet hieruit tevens dat het geslacht *Ramischia* niet van Garcke is, maar van Opiz. Wie Opiz is, heb ik niet kunnen vinden; Ramisch is hoogleeraar te Praag.

Men schrijve liever *Pirola*, dan *Pyrola*, daar Linnaeus het plantje dien naam gaf naar de bladeren, die op die van *Pirus communis* gelijken.

(Deel III, blz. 100). *Caprifolium*. De plant, die dezen naam draagt, heet ook in het fransch *Chèvrefeuille*, in het duitsch *geiszblatt*, in het nederlandsch *geiteblad*. Hoe die plant aan dien naam komt, heb ik niet kunnen vinden. Nu

lees ik hier (tweede kolom) dat de bladeren soms insnijdingen vertoonen, evenals die van *Symphoricarpus racemosus* (sneeuwbes) waaraan dikwijls zeer mooi het „geitevoet-blad” (een hoof met twee bijhoeven) kan worden waargenomen. Afgezien nu van het feit, dat de geit twee hoeven heeft, met twee bijhoeven, en dus niet gelijkt op een links en rechts ingesneden blad, komt het mij onwaarschijnlijk voor, dat een plant reeds door de ouden genoemd werd naar een zeker voorwerp, omdat van tijd tot tijd een der bladeren zoo afwijkend was, dat het in de verte op dat voorwerp geleek, in casu een geitepoot!

Het komt mij waarschijnlijker voor, dat de plant dien naam ontving, omdat de geiten er gaarne van eten. Niet onmogelijk is het, dat de stam „Capr” niet afgeleid moet worden van „caper” een geit, maar op „caprea”, een rank of slingertak, doelende op het zich slingeren, of zich winden, of hangen van de Kamperfoelie. De namen in andere talen zouden dan verkeerde vertalingen zijn van *caprifolium*.

(Wordt vervolgd.)

A. C. O.

Verslag omtrent voor Nederland nieuwe planten en omtrent nieuwe vindplaatsen van zeldzame planten, gevonden in 1900.

Als in vorige jaren volge hier weder het lijstje van planten, die als nieuw voor ons land, in dit jaar door deelnemers aan het onderzoek van de verspreiding der planten, gevonden zijn. Het betreft een zestal planten, waarvan er een 5-tal gerust als aangevoerd mogen worden beschouwd, n.l. *Phalaris minor*, die thuis behoort in Zuid-Europa en door de heeren W. H. Wachter en P. Jansen op een spoorwegterrein bij Rotterdam is gevonden, *Eruca sativa* var. *glabrescens*, die ook uit Zuid-Europa afkomstig is en door den heer F. D. J. Risch te Rotterdam op een ruigte aan de Schie is gevonden, evenals *Reseda lutea* var. *macromulata*, verder *Anchusa italica*, gevonden door den heer J. Mesu te Nieuw en St. Joesland op een klaverveld, bemest met afval van de meelfabriek te Middelburg en ook afkomstig uit Z. Europa, eindelijk *Dracocephalum thymiflorus*, gevonden door den heer C. A. Backer te Haarlem en inheemsch in Noordoost-Europa (Zweden en Rusland).

Verder is door den heer H. Icke te Rotterdam op den Keuthenberg bij Valkenburg een nieuwe variëteit, n.l. de variëteit *canescens* van *Galeopsis Ladanium* gevonden.

Bij de collecties planten, die ik in dit najaar verwacht, zullen waarschijnlijk ook nog wel nieuwe planten zijn. Daarover zal later in een vervolg bericht worden.

H. HEURELS.

Verslag omtrent nieuwe vindplaatsen van in Nederland zeldzame planten, gevonden in 1901.

Het volgende verslag heeft alleen betrekking op die planten, welke mij in den loop van dit jaar zijn gezonden. Later, als ik de zendingen gedroogde planten ontvangen en nagezien heb, zal een vervolg worden gegeven. Achter de namen der planten en de vindplaatsen noem ik tusschen haakjes den naam van de vindster of den vinder.

Het zijn de volgende planten:

Salvinia natans, een watervaren, alleen van Zwolle bekend, is in de Linge bij Leerdam en in slooten van uiterwaarden aldaar vrij algemeen en is vrij zeker voor 9 jaren daar met een eikenhoutvlot uit Duitschland gekomen (J. van Wijngen, Leerdam), *Anthoxanthum Puelii*, op een spoorwegterrein bij Rotterdam (W. H. Wachter en P. Jansen), *Aegilops cylindrica*, op 2 plaatsen bij Rotterdam (dez.), *Bromus unioloides*, op een spoorwegterrein bij Rotterdam (dez.), *Vaccaria segetalis*, op dezelfde plaats (dez.) en ook op een grasveld bij Arnhem (Mej. A. A. L. Pilgrim), *Corydalis cava*, ook met witte bloemen, bij Meppel (H. J. Veldhoen, Zaan- dam), *Barbarea intermedia*, aan een kade te Amsterdam (J. Koornneef), *Brassica armoracioides*, op 6 plaatsen bij Rotterdam (W. H. Wachter en P. Jansen), *Euclidium syriacum*, op een ruigte aan de Schie (F. D. J. Risch, Rotterdam),

Sisymbrium Columnae, te Valkenswaard (H. A. v. Roessel), *Lepidium perfoliatum*, op een molenberg te Asten (P. C. van Stappen, Helmond) en op een ruigte aan de Schie (F. D. J. Risch, Rotterdam), *Lepidium virginicum*, op een spoorwegterrein bij Rotterdam (W. H. Wachter en P. Jansen), *Neslea paniculata*, op een ruigte aan de Schie (F. D. J. Risch) en op een spoorwegterrein te Rotterdam (W. H. Wachter en P. Jansen), *Althaea hirsuta*, te Diemerbrug (D. J. de Boer, Amsterdam), *Turgenia latifolia* en *Bifora radians*, beide op een grasveld bij Arnhem (Mej. A. A. L. Pilgrim), *Lathyrus Aphaca*, aan een kade te Amsterdam (J. Koornneef) en te Oost-Knollendam (Mej. T. Nanninga, Wormer), *Melilotus parviflora*, op opgehoogden grond te Amsterdam (J. Koornneef), *Trifolium elegans*, tusschen Elden en Arnhem (A. H. Blaauw, Elst), *Cerinthe minor* op een klaverveld te Nieuw en St. Joesland (J. Mesu), *Solanum rostratum*, te Hintham (P. A. Willems, 's Hertogenbosch) en op een terrein, waar afval van graan gestort is, te Amsterdam (D'huij, Amsterdam), *Veronica opaca*, op Zandhoeve bij Windesheim (F. Kragt), *Melampyrum arvense* met witte bloemen, te Elst (A. H. Blaauw), *Salvia sylvestris*, aan den weg van Asten naar Deurne (P. C. van Stappen, Helmond), *Stachys germanica* op een klaverveld te Nieuw en St. Joesland (J. Mesu), *Galeopsis bifida*, op een ruigte aan de Schie (F. D. J. Risch, Rotterdam), *Salvia verticillata* bij een molen te Kampen (J. Bol- dingh), *Ajuga reptans* met rose bloemen bij Laag-Soeren (Goslings), *Plantago arenaria* te Wijk aan Zee (H. R. Hoogen- raad, Rijswijk), *Campanula latifolia* in een bosch te Middel- stum, veel (H. Kooi, Groningen), *Phyteuma nigrum*, te Zeegze bij Zuidlaren (R. de Boer en H. Kooi, Groningen), *Matricaria discoidea*, op een ruigte aan de Schie (F. D. J. Risch, Rot- terdam), *Carduus acanthoides*, te Nieuw en St. Joesland op een klaverveld (J. Mesu), en *Leontodon hispidus*, te Boxtel (A. C. J. van Goor, Amsterdam).

H. HEUKELS.

Struiken onder boomen.

Voor plaatsing onder boomen en in donkere stadstuintjes kunnen wij aanbevelen *Mahonia aquifolia*, *Aucuba japonica*, *Ligustrum vulgare*, *Evonymus europaeus* en *E. japonicus*, *Ilex aquifolium* en verschillende *Rhododendron*-soorten. Daaronder en er tusschen; *Vinca minor*, *Hypericum caly- cinum* en *Asperula adorata* en allerlei varens. Vergeet vooral niet den grond goed te bemesten, want die is onder boomen meestal geheel uitgeput. De beplanting kan zeer goed in November geschieden. T.